

Genade

Enkele penschetsen

Raymond R. Hausoul

GENADE
Enkele penschetsen

Genade

Enkele penschetsen

Versie: 20.05 (juni 2020).

Dr. Raymond R. Hausoul

© 2020 Raymond R. Hausoul

Vind de nieuwste materialen op <https://raymondhausoul.be>.

27-5805-34872

© 2020 –All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced or be shared in any form
without permission in writing from the autor.

Genade

Enkele penschetsen

Raymond R. Hausoul

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Woordfrequentie.....	7
1.2 Betekenis van genade.....	7
1.3 De rijkdom van Gods genade.....	8
2 Genade in de redding.....	9
2.1 Gods genadige hart.....	9
2.2 Genade en goede werken.....	9
3 Genade in de levenswandel.....	11
3.1 Christus' voorbeeld van genade.....	11
3.2 Christenen als volgelingen van Christus.....	11
3.3 Oproep tot volharding in de genade.....	12
3.4 Genade van God met jullie!.....	14
4 Genadige roeping tot dienst.....	17
4.1 Genadegaven voor Christus' lichaam.....	17
4.2 Paulus' eigen voorbeeld.....	17
5 Genadeuitingen.....	19
5.1 Genadeuitingen tot God.....	19
5.2 Genadeuitingen tot mensen.....	19
6 Literatuurlijst.....	21

Over de auteur

Dr. Raymond R. Hausoul (1979) is predikant in Ieper en spreekt regelmatig in andere kerken. Als spreker en docent is hij met verschillende organisaties verbonden. Zijn academisch onderzoek richt zich op de thematiek van de nieuwe schepping, het koninkrijk van God en de vernieuwing door Gods Geest. Raymond is gehuwd met Belinda en beiden genieten van hun twee zonen, Adriël en Ilja.

<https://raymondhausoul.be>

Afkortingen van Bijbelboeken

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korintiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korintiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeze
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippenzen
Re	Rechters	Jl	Joel	Ko	Kolossenzen
Rt	Rut	Am	Amos	1Ts	1 Tessalonicenzen
1Sm	1 Samuël	Ob	Obadja	2Ts	2 Tessalonicenzen
2Sm	2 Samuël	Jn	Jona	1Tm	1 Timoteüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timoteüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Sf	Sefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggai	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Ester	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Matteüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mc	Marcus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lc	Lucas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

Andere werken

Tob	Tobit	2Mak	2 Makkabeeën	Bjr	Brief van Jeremia
Jud	Judit	Wijs	Wijsheid	TDn	Daniël (Grieks)
TEs	Ester (Grieks)	Sir	Sirach	Man	Manasse
1Mak	1 Makkabeeën	Bar	Baruch		

1 | Inleiding

1.1 Woordfrequentie

In het Nieuwe Testament komt het begrip ‘genade’ (χάρις) honderdzesenvijftig keer voor. Opmerkelijk is dat vooral Paulus het hanteert. In de evangeliën komt χάρις vier keer voor in de proloog van Johannes (1:14,16[2x],17), acht keer in Lucas (1:30; 2:40,52; 4:22; 6:32-34; 17:9) en zeventien keer in Handelingen (1,7%).

De meeste keren duikt de term procentueel op in de eerste brief van Petrus (10x, 9,5%). Als we op deze percentages letten, is het mogelijk de volgende brieven van veel naar weinig te rangschikken: Tt (4x, 8,7%), 2Ts (4x, 8,5%), Fm (2x, 8%), Ef (12x, 7,8%), 2Ko (18x, 7%), Ko (5x, 5,3%), 2Tm (5x, 6%), Rm (21x, 4,9%), Gl (7x, 4,7%), 1Tm (4x, 3,5%), Fp (3x, 2,9%), Hb (7x, 2,3%), 1Ts (2x, 2,3%), 1Ko (8x, 1,8%). De idee dat χάρις het meeste in Rm voorkomt, is daarmee qua aantal juist, maar procentueel onjuist.

1.2 Betekenis van genade

Griekse auteurs handhaafden χάρις om te verwijzen naar verschillende betekenissen. Die betekenissen reikten van genade, vrijgevigheid en dankbaarheid tot sierlijkheid en schoonheid. Hierbij was ‘genade’ de meest bekende vertaling van χάρις. Christenen zagen er dikwijls een verwijzing in naar het Hebreeuwse חַסֵד dat verwijst naar Gods loyale liefde of ‘goedertierenheid’, zoals oudere vertalingen weergaven. Toch is dat laatste niet correct en vertaalt de Septuaginta חַסֵד slechts één keer met χάρις. Elders wordt dit vertaald met ἔλεος, ὄσιος en ὀσιότης.¹ Dat is wel het geval bij het Hebreeuwse חַסֵד dat de Septuaginta achtenvijftig keer met χάρις vertaalt (vgl. Gn47:29).

De Griekse filosoof Aristoteles (384–322) benadrukte al dat χάρις onverdiende gunst betekende en in contrast stond met een verdiende beloning.² In het Nieuwe Testament keert deze betekenis van χάρις terug als de apostel Paulus spreekt over het joodse overblijfsel in zijn tijd: ‘als het door genade is, is het niet meer uit de werken, anders is genade geen genade meer. En als het uit de werken is, is het geen genade meer, anders

1 James A. Montgomery, ‘Hebrew “Hesed” and Greek “Charis”’, *Harvard Theological Review* 32, nr. 2 (1939): 97.

2 Aristoteles, *Τέχνη ῥητορικῆς: Over Retorica*, 322vC, II.7.1385a.

is het werk geen werk meer' (Rm11:6). Genade vloeit niet voort als verplichtte beloning voor goede werken (4:4; 2Tm1:9). Wel vloeien goede werken voort als reactie op genade.

1.3 De rijkdom van Gods genade

In de Bijbel komt naar voren dat de genade van God een richting heeft die bestaat uit verschillende zegeningen. De genade is daardoor niet enkel verbonden met de vergeving van zonden. Ze is ook verbonden met zegeningen als bijvoorbeeld wedergeboorte, rechtvaardiging, verzoening, heiliging, verzegeling en Geestesdoop, die God een mens schenkt op basis van het heilswerk in Christus. Paulus spreekt om die reden van de rijkdom van Gods genade (Ef1:7). Al deze zegeningen van God ontvangt een mens op basis van Gods rijke genade. Het is onmogelijk om zichzelf daarvoor te roemen tegenover God. Een gevallen mens biedt God geen enkele reden om recht te hebben op deze zaken.

Schrikt tegenover dit voorbeeld van God staat de wereld. De wereld vraagt veel van een mens. Iemand dient goed zijn werk te doen, moet aardig gevonden worden, moet leuk zijn en er goed uitzien. Zij komt altijd weer met een 'als' op de proppen: 'Ja, ik houd van je als je goed opgevoed bent, een goede baan hebt en goede relaties. Ik houd van je als je veel produceert, veel verkoopt en veel koopt. Achter de liefde van de wereld gaat altijd wel een of ander 'als' schuil. Deze voorwaarden maken van mij een hopeloos geval, want wat ik ook probeer, nooit zal ik volledig aan alle voorwaarden voldoen.³ Hoewel we stellen dat we in het Westen in een democratie leven, geldt veelmeer dat we in een meritocratie leven. Je krijgt in deze samenleving je positie op basis van je verdiensten. De prestaties die jij levert, bepalen je beloning. Het is een ruilhandel of betalingsrelatie. De liefde van de wereld is een voorwaardelijke liefde en zal dat ook altijd blijven.

3 Arie de Rover, *Leven na de Genadeklap* (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief, 2012), 31.

2 | Genade in de redding

2.1 Gods genadige hart

Genade is ten volste verbonden met het hart van God. Fred Fisher wijst er op dat genade geen deugd of karaktertrek van God is. God zelf is in het diepst van zijn wezen genadevol.¹ Genade spreekt over de hele rijkdom van Gods hart en verlangt ernaar deze rijkdom te reflecteren in Gods schepping.²

Pure genade was het voor de mensheid dat God een verlossingsplan gereed stelde. In zijn genade opent God de zondaar via Christus een deur om tot Hem te naderen. Al vanaf het prille begin zijn de gerechtvaardigden zich bewust dat de verlossing enkel te danken is aan Gods liefde en goedheid. Zij vormen de basis voor Gods uitverkiezing.³ Paulus schrijft over de uitverkiezing van een overblijfsel in Israël: 'Zo is er dan ook in deze tegenwoordige tijd een overblijfsel ontstaan, overeenkomstig de verkiezing van de genade' (Rm11:5). Gods genade blijft ook bestaan voor het joodse volk.

2.2 Genade en goede werken

Het hoofdstuk over de betekenis van de genade wees er al op dat genade geen verdienste was: 'als het door genade is, is het niet meer uit de werken' (Rm11:6a). Genade kan geen reactie zijn op goede werken, terwijl goede werken wel een reactie kunnen zijn op genade. Paulus benadrukt dat nog meerdere keren in zijn brieven: 'Hij heeft ons voorbestemd om als zijn kinderen aangenomen te worden, door Jezus Christus, in zichzelf, overeenkomstig het welbehagen van zijn wil, tot lof van de heerlijkheid van zijn genade, waarmee Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde' (Ef1:5-6), 'Hij heeft ons zalig gemaakt en geroepen met een heilige roeping, niet overeenkomstig onze werken, maar overeenkomstig zijn eigen voornemen

1 Fred L. Fisher, *Paul and his Teachings* (Nashville: Broadman, 1974), 86.

2 Vgl. A. Boyd Luter, 'Grace', in *Dictionary of Paul and His Letters*, red. Gerald F. Hawthorne, Ralph P. Martin, en Daniel G. Reid (Downers Grove: InterVarsity, 1993), 373; James D.G. Dunn, *Jesus and the Spirit: A Study of the Religious and Charismatic Experience of Jesus and the First Christians as Reflected in the New Testament* (Philadelphia: Westminster, 1975), 202; Rudolf K. Bultmann, *Theologie des Neuen Testaments* (Tübingen: Mohr, 1953), 288–290.

3 Baruch (Pseudepigraphaaf), 2 *Baruch: Syrische Apocalyps*, 120vC, 21:21; 75:5–6; 77:11; Mozes (Pseudepigraphaaf), ספר ירובלים: *Jubileeën*, 200vC, 31:24.

en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus vóór de tijden der eeuwen' (2Tm1:9).

Tegenover de eigengerechtigheid die op basis van wetten tot God willen naderen, stelt het Nieuwe Testament het geloofsvertrouwen van de zondaar op Gods levenswerk in Christus: 'Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus. Door Hem hebben wij ook de toegang verkregen door het geloof tot deze genade waarin wij staan, en wij roemen in de hoop op de heerlijkheid van God' (Rm5:1-2). Genade via werken is een contradictie in terminus. Beiden sluiten elkaar uit. Genade via geloof is daarentegen de weg die het Nieuwe Testament aanduidt: 'Want uit genade bent u zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is de gave van God' (Ef2:8; vgl. Rm4:16). Merk hierbij op dat Paulus meteen aan het slot van dat vers toevoegt dat dit geloof niet een werk van de mens is, maar pure genade Gods. Er is geen enkele verdienste mogelijk van menselijke kant in het ontvangen van Gods verlossing. Het blijft pure genade; onverdiende gunst. Joodse christenen betuigden om die reden al vroeg dat zij evenals de christenen uit de volkeren behouden waren door de pure genade van het geloof in Christus (Hd15:11) en Paulus riep het twee keer krachtig uit tot de christenen in Efeze: 'door genade zijn jullie gered!' (Ef2:5,8).

3 | Het gevaar van prestatie- druk

3.1 Een samenleving vol prestaties

Onze wereld legt een enorm zware last op prestaties. Je bent wat je presteert is hier het credo. In bedrijven gaat het bijna niet meer om menselijke waardigheid, maar om berekeningen en afrekeningen. De financiële en economische crisis heeft de prestatiedruk binnen het bedrijfsleven alleen maar vergroot. De crisis zou een signaal moeten zijn om tot bezinning te komen en in te zien dat onze hebberigheid het daadwerkelijke probleem van de crisis is. Zo veel deelnemers verachtten uit de grond van hun hart de cultuur waarin ze moeten werken.

Ex-sportster en tweevoudig Europees kampioen tafeltennis, Bettine Vriesekoop, schrijft:¹ ‘Ik ging over lijken. Ik wist niet hoe het was om begrip te hebben voor andere mensen [...] Ik moest mezelf wegcijferen en mijn gevoel onderdrukken.’ Graag identificeren mensen zich wel met deze nationale helden. Geliefd zijn, er goed uitzien, aandacht van het andere geslacht krijgen, beroemd zijn. Zo ver staat het leven van een topsporter heus niet van ons af.

Datzelfde speelt een rol als het gaat om ons uiterlijk. In de documentaire *Beperkt Houdbaar* wordt schrijnend duidelijk hoe groot de druk op vrouwen is om een perfect lichaam te hebben. Uit onderzoek blijkt dat slechts twee procent van de vrouwen zichzelf mooi vindt. Marije van den Berg getuigt:² ‘Ik vroeg aan een volle zaal prachtige jonge meiden: “Wie kijkt er weleens met ongenoegen in een spiegel? Wie heeft weleens raar gedaan met eten? Wie heeft weleens gebaald van de puistjes in haar gezicht? Wie kijkt ertegenop om komende zomer weer in bikini te staan?” Op elke vraag gingen bijna alle handen de lucht in. Shocking! Ook voor een man die toevallig in de zaal zat. Verbaasd vroeg hij aan zijn buurvrouw: “Dit ga je toch niet serieus nemen, hé? Dit is toch niet écht zo?!” Dus wel. Dit is keiharde waarheid.’ Meisjes van zeventien jaar hebben in hun korte leven als tweehonderdduizend beelden gezien die

1 Arie de Rover, *Leven na de Genadeklap* (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief, 2012), 40.

2 *Ibid.*, 41.

met schoonheidsidealen te maken hebben. Ronduit schokkend is dat dit onrealistische schoonheidsidealen zijn, omdat bijna alle beelden bewerkt zijn op de computer. Vrouwen vechten tegen gefotoshopte tegenstanders. Mensen vergelijken zich vaak ongemerkt met elkaar en zijn geneigd over elkaar te oordelen.

Al je vrienden gaan twee of drie keer per jaar op vakantie naar verre oorden, alsof het niks is. Na lang sparen kan ook jij eindelijk een verre reis maken, helemaal naar Australië! Een paar dagen voor vertrek vertellen je burens dat ze daar al twee keer zijn geweest en jij voelt je weer het sukkeltje van de buurt.

Juist omdat zekerheden jouw leven zin geven, zijn ze kwetsbaar. Je doet er alles aan om te voorkomen dat ze schade oplopen. Je logt iedere vijf minuten in op Facebook. Je hebt daar veel vrienden en bij het lezen van al hun berichten bekruipt je het gevoel dat hun leven veel leuker is dan dat van jezelf. Plotseling denk je dat als je geld op je rekening krijgt gestort je leven betekenis krijgt. Je denkt dat als je de perfecte baan te pakken hebt, dat dan alles goed zal gaan. Je zoekt de vrouw van je leven, want je stelt dat je dan pas écht gelukkig zult zijn. Toch blijven al deze wensen en gedachten voorwaardelijk. Het verlangen naar status houdt je in een wurggreep en bepaalt je leven.

3.2 Godsdienstige prestaties

Het systeem van prestaties gaat ook de kerk niet voorbij. Ook gemeente kennen iets als 'religieuze status'. Vastzitten in een gevangenis van schijnzekerheden is helaas niet iets dat aan christenen voorbij gaat. Juist in de gemeente kan het voorkomen dat er een religieus systeem ontstaat dat jou alleen nog maar waardeert op basis van je prestaties.

Veel religieuze mensen worstelen met schuld en schaamte, omdat ze ervaren dat ze onder de maat presteren. Ze voelen zich geestelijk gevangen. Ze voldoen niet aan de gestelde voorwaarden en zijn niet zo heilig als ze zouden moeten zijn. Hun geweten bezorgt hen slapeloze nachten. Dat diepe gevoel van falen maakt het vaak heel moeilijk om er open over te zijn binnen de gemeente.

Je religieuze status verdien je in de gemeente immers door de prestaties die je daarvoor levert of het streven naar heilig leven. Dit functioneert binnen de religiositeit als een meetsysteem. De gedachte is dan dat God van jou eerst vraagt dat je je goed gedraagt en je dan pas zal zegenen en waarderen. Ben ik een kind van God? 'Ja, als je...', 'Nee, totdat

je...'. Religie krijgt hierin de betekenis van ruilhandel. Vraag aan een ongelovige wat hem als eerste te binnen schiet bij het woord 'kerk' en 'christen' en de kans is groot dat hij op de proppen komt met termen als 'veroordelend', 'opgeheven vingertje' of 'moralistisch'.

Kerkgemeenschappen zijn daarom nogal eens kweekvijvers van angst, schuld en schaamte. Het zijn broeinesten van hypocriet gedrag. Om jezelf overeind te houden moet je aan de buitenkant wel suggereren dat je voldoet, terwijl je van binnen wordt verteerd door een angstig, machteloos gevoel van onwaardig zijn. Talloze gelovigen worstelen zo met de gedachte dat ze falen, maar gezamenlijk creëren we de illusie dat we juist goed bezig zijn. Dit veroordelen van je eigen falen holt je identiteit uit. Dat creëert vervolgens weer zo'n ontzettende honger naar bevestiging en wakkert je verlangens zo erg aan, dat je op een gegeven moment weer moet gaan toegeven aan dat wat je eigenlijk niet wilt.

3.3 Vrijheid in Christus

Christenen dienen niet te leven in een prestatiedrang. Er is een vrijer leven. Paulus schrijft: 'Probeer ik nu mensen te overtuigen of God? Probeer ik soms mensen te behagen? Als ik dat nog altijd zou doen, zou ik geen dienaar van Christus zijn' (G11:10).

Dat vrije leven gaat pas lokken als je de illusies erkent van het streven naar prestatie-status. Arie de Rover schrijft:³ 'Ik werd steeds minder gelukkig van al mijn rijkdom, omdat ik begon te beseffen dat mijn leven voor een belangrijk deel daar om was gaan draaien. Ik had niet alleen een mooie functie, ik was inmiddels mijn functie. Ik had geen mooi inkomen, ik was mijn geld en bezit geworden.' De Franse filosoof Jean Paul Sartre schreef:⁴ 'Als God niet bestaat, ben je vrij in de keuzes die je maakt. Maar dat betekent ook dat je als mens volledig verantwoordelijk bent voor die keuzes en de gevolgen daarvan voor de wereld.' Sartre wil met deze uitspraak ervoor waarschuwen dat vrijheid dreigt te ontaarden in een loodzware verantwoordelijkheid.

3 Ibid., 65.

4 Genoemd in: Ibid., 63.

4 | Genade in de levenswandel

4.1 Christus' voorbeeld van genade

Het was deze genade voor de levenswandel die op Jezus rustte toen Hij in Nazareth het aangename jaar van Jahweh afkondigde: 'De Geest van de Heer is op Mij, omdat Hij Mij gezalft heeft; Hij heeft Mij gezonden om aan armen het evangelie te verkondigen, om te genezen die gebroken van hart zijn, om aan gevangenen vrijlating te prediken en aan blinden het gezichtsvermogen, om verslagenen weg te zenden in vrijheid, om het jaar van het welbehagen van de Heere te prediken. En toen Hij het boek dichtgedaan en aan de dienaar teruggegeven had, ging Hij zitten, en de ogen van allen in de synagoge waren op Hem gevestigd. Hij begon tegen hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren in vervulling gegaan. En zij betuigden Hem allen hun instemming en verwonderden zich over de woorden van genade die uit Zijn mond kwamen, en zij zeiden: Is Dit niet de Zoon van Jozef?' (Lc4:18-22). Nazareth stond versteld en herkende de woorden van genade die Jezus uitsprak. Weldra zouden zij getuigen zijn van de vele veranderingen die Jezus op aarde teweeg zou brengen. Hij bracht Gods genade tot bij de mens.

4.2 Christenen als volgelingen van Christus

Pure genade was het voor de mensheid dat God een verlossingsplan gereed stelde en pure genade was het voor de mensheid dat Gods eigen Zoon een leven als voorbeeld voor de rechtvaardigen naliet. Dat voorbeeld omschrijven de evangelisten dan ook met alle duidelijkheid. Het gaat hen om meer dan enkel een verslag te geven van Christus' verlossingwerk door dood en opstanding. Het hele leven van Christus dient een plaats te ontvangen in het levenshart van de gelovigen. De christen kiest om de beleefde genade Gods te laten openbloeien in het eigen leven: 'opdat, evenals de zonde geregeerd heeft tot de dood, zo ook de genade zou regeren door gerechtigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere' (Rm5:21).

Paulus roept de Korinthiërs om die reden later op om aan het levenswerk van Jezus Christus terug te denken bij hun eigen financiële levensdoelstellingen: ‘Want u kent de genade van onze Heere Jezus Christus, dat Hij omwille van u arm is geworden, terwijl Hij rijk was, opdat u door zijn armoede rijk zou worden’ (2Ko8:9). Christus’ genade mag zich weerspiegelen in de levenswandel van hen die zich naar Hem noemen en Hem navolgen: ‘Zo dan, zoals u in alles overvloedig bent, in geloof, en in woord, en in kennis, en met alle inzet, en in uw liefde tot ons, wees zo ook in deze genadegave overvloedig’ (2Ko8:7).

Christenen mogen zich ervan bewust zijn dat God ernaar verlangt om deze zelfde levenshouding van Christus’ genade terug te zien in de levens van de rechtvaardigen: ‘God is bij machte elke vorm van genade overvloedig te maken in u, zodat u, wanneer u in alles altijd al het nodige bezit, overvloedig kunt zijn in elk goed werk’ (2Ko9:8). Het valt op dat de apostel de genade met het ‘goede werk’ verbindt in deze tekst. Dat gebeurt ook in Paulus’ genadebrief aan Titus. Hierin roept de apostel zijn medestrijder op om de rechtvaardigen te trainen in het gedisciplineerde, goddelijke leven van genade: ‘Want de zaligmakende genade van God is verschenen aan alle mensen, en leert ons de goddeloosheid en de wereldse begeerten te verloochenen en in deze tegenwoordige wereld bezonnen, rechtvaardig en godvruchtig te leven, terwijl wij verwachten de zalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker, Jezus Christus. Hij heeft zichzelf voor ons gegeven, opdat Hij ons zou vrijkopen van alle wetteloosheid en voor zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken’ (Tt2:11-13). Christus’ eigen voorbeeld is in zijn woord en wandel het voorbeeld voor de gelovige om te wandelen in de goede werken die God voor de gelovige gereed legde (Ef2:10).

4.3 Oproep tot volharding in de genade

Paulus roept Titus na bovengenoemde woorden op om over deze genade Gods te spreken: ‘Spreek over deze dingen, bemoedig en wijs met alle gezag terecht. Laat niemand u verachten’ (Tt2:14). Genade is niet enkel verbonden met het begin van het christenleven. Gedurende de hele levenswandel is de christen iemand die vanuit Gods genade denkt en leeft. Gods verlangen is dat ‘de Naam van onze Heer Jezus Christus in u verheerlijkt wordt, en u in Hem, overeenkomstig de genade van onze God en van de Heere Jezus Christus’ (2Ts1:12; vgl. Rm8:28).

Het Nieuwe Testament roept de christenen om die reden op om stevig gegroundvest te zijn in die genade (Rm5:2; 1Pt5:12), te blijven bij de genade en zich af te keren van de eigengerechtigheid en het wettiscisme (Hd13:43; vgl. Gl5:4; Hb12:15; 13:9), te groeien in de genade, zoals Christus daarin groeide (2Pt3:18; Lc2:52), krachtig te zijn in de instructies van de genade en de wetteloosheid te verlaten (2Tm2:1; vgl. Jd1:4). Al dit is mogelijk door de ogen gericht te houden op Christus, het voorbeeld van de genade en zich afhankelijk te maken van de Geest der genade (Hb10:29). Deze vermaningen laten zien dat het christelijke leven in de genade een leven van groei is.

Leven in deze genade ziet continu op God.¹ De christen maakt de keuze om arm of nederig van zichzelf te zijn en rijk in God te worden.² Het meest duidelijk komt dat naar voren in ogenblikken waar de christen verdrukking lijdt. Petrus schrijft om die reden aan de ten onrechte verdrukte slaven: ‘Want dat is genade, als iemand om het geweten voor God dingen verdraagt die hem pijn doen, en daarbij ten onrechte lijdt. Want wat voor roem is er als u het geduldig verdraagt wanneer u zondigt en daarvoor slagen ontvangt? Maar als u het geduldig verdraagt wanneer u goeddoet en daarvoor lijdt, is dat genade bij God. Want hiertoe bent u geroepen, omdat ook Christus voor ons geleden heeft; Hij laat ons zo een voorbeeld na, opdat u zijn voetsporen zou navolgen’ (1Pt2:19-21). Voor Petrus is de tijd van verdrukking een even grote mogelijkheid om Christus na te volgen als de tijd van zegening. Aan deze verzen sluit de apostel dan ook aan door terug te verwijzen naar het voorbeeld van de Heer Jezus: ‘Hij, Die geen zonde gedaan heeft en in Wiens mond geen bedrog gevonden is; Die, toen Hij uitgescholden werd, niet terugschold, en toen Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem Die rechtvaardig oordeelt; Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij, voor de zonden dood, voor de gerechtigheid zouden leven. Door Zijn striemen bent u genezen. Want u was als dwalende schapen; maar u bent nu bekeerd tot de Herder en Opziener van uw zielen’ (2:22-25).

De oproep van de apostel Petrus toont dat de keuze om afhankelijk te zijn van Gods genade in alle omstandigheden, een actieve keuze blijkt te zijn die niet aan het menselijke hart voorbijgaat. Tegenover deze keuze staat de idee dat een mens na zijn bekering voldoende kracht vanuit

1 [Anoniem], *2 Ezra*, z.d., 8:36; Vgl. Philo van Alexandrië, ‘Quod Deus Sit Immutabilis: On the Unchangeableness of God’, in *The Works of Philo*, vert. Charles D. Yonge (Peabody: Hendrickson, 2005), 104-108.
2 Klaus Berger, ‘χαρις’, in *Exegetical Dictionary of the New Testament*, red. Horst R. Balz en Gerhard Schneider, vol. 3 (Edinburgh: T&T Clark, 1990), 459.

zichzelf bezit om rijk te zijn voor God. De basis van die kracht ziet de mens in dat laatste geval niet in Gods genade, maar in het houden van allerlei regels en geboden. In de plaats van Gods genade staat dan opnieuw de eigengerechtigheid die denkt gerechtigheid los van God in de mens te vinden. Paulus keert zich duidelijk daartegen met de woorden: ‘als er gerechtigheid door de wet zou zijn, was Christus tevergeefs gestorven’ (Gl2:21) en ‘ik zal mij volstrekt niet beroemen op iets anders dan op het kruis van onze Heere Jezus Christus, door Wie de wereld voor mij gekruisigd is, en ik voor de wereld’ (6:14). En ook Jakobus laat duidelijk zijn stem horen tegen zulk een optreden in de christelijke kerk: ‘Hij echter geeft des te meer genade. Daarom zegt de Schrift: God keert Zich tegen de hoogmoedigen, maar aan de nederigen geeft Hij genade’ (Jk4:6). Eerlijke nederigheid, arm van geest zijn, het leed verdragen en de eigen rebellie afleggen vormen de basis voor een leven van genade met God.

Het evangelie roept de christenen op om gelijkvormig te worden aan het beeld van Christus door een actieve beslissing van verbondenheid met Christus. Van belang is het daarbij om in deze laatste verwoording de menselijke keuze niet tegenover Gods keuze te plaatsen. Mens en God staan hier niet tegenover elkaar. De mens verwacht het immers van God en geeft zich, arm van geest zijnde, actief in geloof aan God over. Hij laat zich van begin tot einde door de Geest van de genade leiden in de genade (Gl5:18).³ Tegenover elkaar staan om die de reden actief in geloof zijn en passief in geloof zijn. Wie Gods wil doet vanuit Gods genade is actief in het geloof en verwacht niets van zichzelf. Wie Gods wil doet vanuit zijn eigen krachtwerken is passief in het geloof en verwacht alles van zichzelf. Vanuit dit besef legden godsmannen, als David, en godsvrouwen, als Maria, hun leven volledig in handen van Gods genade (Lc1:30; Hd7:46).

4.4 Genade van God met jullie!

Genade verandert het leven van mensen. Het maakt hen daadwerkelijk vrij. Leven uit genade zorgt ervoor dat falen of slagen niet meer van levensbelang is. Dat je geluk niet meer afhangt van je talenten of bezittingen. Dat je maatschappelijke of kerkelijke status niet meer bepaalt hoe je over jezelf denkt. Dat je in relaties die ander niet meer gebruikt om jou gelukkig te maken. Dat je niet meer de neiging hebt om te oordelen.

3 A. Boyd Luter, ‘Grace’, in *Dictionary of Paul and His Letters*, red. Gerald F. Hawthorne, Ralph P. Martin, en Daniel G. Reid (Downers Grove: InterVarsity, 1993), 374; Vgl. Rudolf K. Bultmann, *Theologie des Neuen Testaments* (Tübingen: Mohr, 1953), 290–291; James D.G. Dunn, *Jesus and the Spirit: A Study of the Religious and Charismatic Experience of Jesus and the First Christians as Reflected in the New Testament* (Philadelphia: Westminster, 1975), 203.

Dat je niet meer bang bent voor de toekomst en daadwerkelijk met volle aandacht in het hier en nu kunt leven.⁴

Paulus wenst de christenen waaraan hij zijn brieven schrijft telkens aan het begin van harte de genade Gods toe. Elke brief die Paulus' naam draagt, kenmerkt zich door deze zegening. Het herinnerde velen aan de gangbare groet die destijds aan het begin van brieven stond. Tegelijk valt het op dat elke brief van Paulus ook nog eens aan het slot expliciet verwijst naar deze genade. Hij doet dat door dan te spreken over 'dé genade' en verbindt deze genade in sommige gevallen met de woorden 'van onze Heer Jezus' (Rm16:20; 1Ko16:23; 2Ko13:13). De beginwoorden 'vrede' of 'barmhartigheid' keren daarbij aan het slot van Paulus' brieven niet consequent terug.

De keuze om 'genade' als een *inclusio* te laten terugkeren is daarmee eigen aan de paulinische brieven in het Nieuwe Testament.⁵ Door 'genade' (χάρις) niet enkele aan het begin van zijn brieven, maar ook aan het slot ervan te laten terugkeren, wijkt Paulus af van het gebruik om de brief normaal te beëindigen met 'groeten' (χαίρειν).⁶ De genade staat voor hem veel centraler, dan deze normale groet. Het is die genade waarop de apostel dan de nadruk legt door aan het einde van zijn brieven gebruik te maken van het lidwoord: ἡ χάρις. De genade waarover hij spreekt, is ruim verbonden met Gods rijke genade en dient het grote kader te zijn vanwaar de christen van begin tot einde zijn leven in verwezenlijkt ziet.⁷

4 Arie de Rover, *Leven na de Genadeklap* (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief, 2012), 8.

5 Zie uitvoerig: Terence Y. Mullins, 'Greeting as a New Testament Form', *Journal of Biblical Literature* 87, nr. 4 (1968): 418–426.

6 Luter, 'Grace', 373.

7 *Ibid.*, 374.

5 | Genadige roeping tot dienst

5.1 Genadegaven voor Christus' lichaam

Aan de gemeente schonk God genadegaven. Deze onderscheidt het Nieuwe Testament in de vorm van Christusbedieningen die God de Zoon aan zijn gemeente schonk (Ef4:7-11) en Geestesgaven die God de Geest aan de gemeente schenkt (Rm12:6; 1Ko1:7; 12:4-11). Algemeen zegt Petrus in zijn eerste brief hierover: 'Laat ieder de anderen dienen met de genadegave zoals hij die ontvangen heeft, als goede beheerders van de veelsoortige genade van God' (1Pt4:10). Handelingen wijst meerdere keren erop dat God het evangelie mede zichtbaar maakte door wonderen en tekenen te doen onder het volk. Hij gaf getuigenis aan het woord van zijn genade door daden van genade (Hd14:3; 20:24).

5.2 Paulus' eigen voorbeeld

Paulus was zich bewust van de bijzondere genade die hij ontving om na zijn leven als christenvervolger de Messias te mogen dienen als apostel. Meerdere keren vermeldt hij deze genade die God hem bewees (Rm12:3; 15:15; Gl1:15; 2:9; 1Ko3:10; 15:10; 2Ko12:9; Ef3:2,7-8). Hij ziet zich als een bouwmeester (1Ko3:10), een werktuig van Gods openbaring (Ef3:2), en een dienaar en prediker van het evangelie aan de volken (vs7-8).

Ook het jodendom was vertrouwd ermee dat Gods genade aan mensen schonk om hen gereed te maken tot een bepaalde dienst. God schonk zijn profeten vanuit genade de heilige Geest.¹ Deze was het die Mozes (Ex2-3; Hd7:10),² Jeremia (Jr1),³ en Apollos (18:27) tot dienst riep.

1 Baruch (Pseudepigrapha), 2 *Baruch: Syrische Apocalyps*, 120vC, 81:2-42; [Anoniem], 2 *Ezra*, z.d., 14:22.

2 Flavius Josephus, *Antiquitates Judaicae: De oude geschiedenis van de Joden*, vert. Fik J.A.M. Meijer en Marinus A. Wes (Baarn: Ambo, 1996), 4.60.

3 [Anoniem], *Vitae Prophetarum: Leven van de profeten*, red. Epiphanius van Salamis en Dorotheus van Antiochië/Tyrus, 100vC, 14.

6 | Genadeuittingen

6.1 Genadeuittingen tot God

Paulus roept de gemeente ertoe op om God te loven en danken. In zijn brief aan Efeze gebeurt dat in relatie met de genade die God de mensheid schonk (Ef1:7). Een vers ervoor verduidelijkt Paulus dat die genade de christen tot dankbaarheid mag brengen ‘tot lof van de heerlijkheid zijner genade, waarmede Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde’ (vs6). Ook aan de gemeente in Kolosse gaat de oproep uit: ‘Laat het woord van Christus in rijke mate in u wonen, in alle wijsheid; onderwijs elkaar en wijs elkaar terecht, met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. Zing voor de Heere met dank in uw hart’ (Ko3:16). De verbazingwekkende realiteit van Gods genade tegenover de mens vindt op die wijze een liefdevolle reflectie vanuit het hart van de christen door de menselijke genade tegenover God.

Het Griekse χάρις is hierbij in Ko3:16 te vertalen met ‘dankbaarheid’ (GNB, HSV, NBG, WV). NBV houdt vast aan de betekenis ‘genade’: ‘Laat Christus’ woorden in al hun rijkdom in u wonen; onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest u vol genade ingeeft.’ Paulus richt zich in dit vers op de dankbaarheid die enerzijds ontstaat vanuit een reflectie op hetgeen God in het leven van de gelovige bewerkte en anderzijds vanuit de pure liefde tegenover God. Die dankbaarheid keert regelmatig in het leven van Paulus terug, zoals blijkt uit zijn brieven (Rm6:17; 7:25; 1Ko10:30; 15:57; 2Ko2:14; 8:16; 9:15; 1Tm1:12; 2Tm1:3).

6.2 Genadeuittingen tot mensen

Genadeuittingen van mensen onder elkaar, vinden we terug aan het slot van Handelingen. Daar willen Felix en Festus de joden een gunst bewijzen (Hd24:27; 25:9). Het is echter vragelijk of deze gunst positief te kwalificeren is. In werkelijkheid hoopten beide mannen hun eigen voordelen uit deze gunst te halen.

Gods genade is totaal anders. Het is Gods gunst die zich bij christenen terug moet laten vinden en niet die van Felix en Festus. Als zij spreken dient dat aangenaam te zijn voor de mensen tot wie zij spreken.

Christenen dienen onbaatzuchtig en eerlijk in hun spreken te zijn (Ef4:29; Ko4:6).

7 | Literatuurlijst

- [Anoniem]. *2 Ezra*, z.d.
- . *Vitae Prophetarum: Leven van de profeten*. Red. Epiphanius van Salamis en Dorotheus van Antiochië/Tyrus, 100vC.
- Aristoteles. *Τέχνη ῥητορική: Over Retorica*. 3 vols., 322vC.
- Baruch (Pseudepigraaf). *2 Baruch: Syrische Apocalyps*, 120vC.
- Berger, Klaus. 'χάρις'. In *Exegetical Dictionary of the New Testament*, red. Horst R. Balz en Gerhard Schneider, 3:457–460. Edinburgh: T&T Clark, 1990.
- Bultmann, Rudolf K. *Theologie des Neuen Testaments*. Tübingen: Mohr, 1953.
- Dunn, James D.G. *Jesus and the Spirit: A Study of the Religious and Charismatic Experience of Jesus and the First Christians as Reflected in the New Testament*. Philadelphia: Westminster, 1975.
- Fisher, Fred L. *Paul and his Teachings*. Nashville: Broadman, 1974.
- Josephus, Flavius. *Antiquitates Judaicae: De oude geschiedenis van de Joden*. vert. Fik J.A.M. Meijer en Marinus A. Wes. 3 vols. Baarn: Ambo, 1996.
- Luter, A. Boyd. 'Grace'. In *Dictionary of Paul and His Letters*, red. Gerald F. Hawthorne, Ralph P. Martin, en Daniel G. Reid, 374. Downers Grove: InterVarsity, 1993.
- Montgomery, James A. 'Hebrew "Hesed" and Greek "Charis"'. *Harvard Theological Review* 32, no. 2 (1939): 97–102.
- Mozes (Pseudepigraaf). *ספר היובלים: Jubileeën*, 200vC.
- Mullins, Terence Y. 'Greeting as a New Testament Form'. *Journal of Biblical Literature* 87, no. 4 (1968): 418–426.
- Philo van Alexandrië. 'Quod Deus Sit Immutabilis: On the Unchangeableness of God'. In *The Works of Philo*, vert. Charles D. Yonge. Peabody: Hendrickson, 2005.
- De Rover, Arie. *Leven na de Genadeklap*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief, 2012.